

**MAKTABGACHA TA’LIM TASHKILOTLARIDA TA’LIM MUHITINI
YAXSHILASHDA SAMARALI BOSHQARUVNING AHAMIYATI**

Karimova Umidaxon Nurali qizi

Namangan shahar 11-sonli DMTT direktori

<https://doi.org/10.5281/zenodo.22173992>

Annotatsiya: Mazkur maqolada maktabgacha ta’lim tashkilotlarida ta’lim muhitini yaxshilashning nazariy va amaliy jihatlarini hamda samarali boshqaruvning o’rni tahlil etiladi. Ta’lim muhitini rivojlantirishda boshqaruv mexanizmlarini takomillashtirishning ahamiyati ochib beriladi.

Kalit soʻzlar: maktabgacha ta’lim, ta’lim muhiti, boshqaruv, samaradorlik, innovatsiya, pedagogik jarayon

Аннотация: В статье рассматриваются теоретические и практические аспекты совершенствования образовательной среды в дошкольных образовательных организациях, а также роль эффективного управления в данном процессе

Ключевые слова: дошкольное образование, образовательная среда, управление, эффективность, инновации, педагогический процесс

Abstract: This article analyzes the theoretical and practical aspects of improving the educational environment in preschool institutions and highlights the role of effective management in this process

Keywords: preschool education, educational environment, management, efficiency, innovation, pedagogical process

KIRISH

Maktabgacha ta’lim tizimi uzluksiz ta’limning muhim bo‘g‘ini sifatida jamiyat taraqqiyotida alohida o‘rin tutadi. Ayniqsa, bolalarning intellektual, ijtimoiy va psixologik rivojlanishida ta’lim muhitining sifati hal qiluvchi ahamiyatga ega. Shu bois zamonaviy maktabgacha ta’lim tashkilotlarida ta’lim muhitini takomillashtirish va uni samarali boshqarish dolzarb ilmiy-amaliy muammo sifatida namoyon bo‘lmoqda.

Bugungi kunda ta’lim muhitini yaxshilash nafaqat moddiy sharoitlarni rivojlantirish, balki pedagogik jarayonni optimallashtirish, innovatsion texnologiyalarni joriy etish hamda boshqaruvning samarali mexanizmlarini ishlab chiqishni ham talab etadi. Shu jihatdan, samarali boshqaruv ta’lim sifatini oshirishning asosiy omillaridan biri hisoblanadi.

“Yosh tadqiqotchilar va talabalar ilmiy faoliyatida innovatsiya, integratsiya va zamonaviy ta’lim muammolari: nazariya va amaliyot” mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy anjuman materiallari to’plami. I son (2026-yil, 1-aprel)

Ta’lim muhiti – bu bolalarning har tomonlama rivojlanishini ta’minlovchi pedagogik, psixologik va moddiy sharoitlar majmuasidir. U o’z ichiga rivojlantiruvchi o’yin muhiti, pedagogik yondashuvlar, ijtimoiy hamkorlik va psixologik iqlimni qamrab oladi.

Samarali boshqaruv – bu ta’lim jarayonini rejalashtirish, tashkil etish, nazorat qilish va takomillashtirishga qaratilgan tizimli faoliyatdir. Maktabgacha ta’limda boshqaruvning samaradorligi rahbarning kasbiy kompetensiyasi, liderlik qobiliyati va innovatsion fikrlashi bilan belgilanadi.

O‘zbekiston Respublikasida maktabgacha ta’lim tizimini rivojlantirish va boshqarish mustahkam me’yoriy-huquqiy baza asosida amalga oshiriladi. Xususan, 2019-yil 16-dekabrda qabul qilingan “Maktabgacha ta’lim va tarbiya to’g’risida”gi Qonun ushbu sohaning huquqiy asoslarini belgilab beradi va ta’lim muhitini tashkil etishda muhim ahamiyat kasb etadi [1]. Mazkur qonunda maktabgacha ta’limning asosiy prinsiplari, davlat siyosatining ustuvor yo’nalishlari, bolalarning sifatli ta’lim olish huquqi hamda ta’lim tashkilotlari faoliyatining tashkiliy-huquqiy mexanizmlari aniq belgilangan. Bu esa ta’lim muhitini tizimli tashkil etish va boshqaruv jarayonlarini huquqiy jihatdan tartibga solishga xizmat qiladi.

Shu bilan bir qatorda, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-maydagi PQ-4312-son qarori bilan tasdiqlangan “Maktabgacha ta’lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi” sohaning uzoq muddatli strategik yo’nalishlarini aniqlab berdi [2]. Ushbu konsepsiyada maktabgacha ta’lim qamrovini kengaytirish, bolalar uchun zamonaviy va rivojlantiruvchi ta’lim muhitini yaratish, pedagog kadrlar salohiyatini oshirish hamda boshqaruv tizimini modernizatsiya qilish ustuvor vazifalar sifatida belgilangan. Natijada, ta’lim muhitini sifat jihatidan yangi bosqichga olib chiqish va samarali boshqaruv mexanizmlarini joriy etish uchun zarur shart-sharoitlar yaratilmoqda.

Keyingi bosqichda, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 26-maydagi PF-79-son Farmoni maktabgacha va maktab ta’limi vazirligi hamda uning tizimidagi tashkilotlar faoliyatini samarali tashkil etishga qaratilgan bo‘lib, unda boshqaruv tizimini optimallashtirish, ta’lim jarayonini raqamlashtirish va pedagog kadrlar salohiyatini oshirish masalalariga alohida e’tibor qaratilgan [3]

O‘z navbatida, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 30-sentabrdagi PF-152-son Farmoni maktabgacha ta’lim sifati va samaradorligini yanada oshirishga xizmat qiladi [4]. Mazkur hujjatda maktabgacha ta’lim va umumiy o‘rta ta’limning uzviyligini ta’minlash, bolalarning kognitiv, kommunikativ va ijodiy kompetensiyalarini rivojlantirishga qaratilgan o‘quv-metodik materiallarni ishlab chiqish ustuvor vazifalar sifatida belgilangan. Shu bilan birga,

“Yosh tadqiqotchilar va talabalar ilmiy faoliyatida innovatsiya, integratsiya va zamonaviy ta’lim muammolari: nazariya va amaliyot” mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy anjuman materiallari to’plami. I son (2026-yil, 1-aprel)

ta’lim jarayoniga raqamli texnologiyalarni keng joriy etish, xususan, bolalarning rivojlanish xaritasini yuritish va elektron sertifikatlash tizimini yo’lga qo’yish orqali individual yondashuvni kuchaytirish nazarda tutilgan. Bundan tashqari, pedagog kadrlarning uzluksiz kasbiy rivojlanishini ta’minlash, metodik faoliyatni takomillashtirish hamda innovatsion pedagogik texnologiyalarni joriy etish mexanizmlari belgilangan. Ushbu farmon, shuningdek, davlat-xususiy sheriklikni rivojlantirish va inklyuziv ta’limni kengaytirish orqali ta’lim muhitini yanada takomillashtirishga xizmat qiladi [4]

Yangi bosqich sifatida, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2026-yil 5-fevraldagi PF-19-son Farmoni maktabgacha ta’lim va tarbiya tizimini yanada takomillashtirishga qaratilgan [5]. Mazkur farmonda maktabgacha yoshdagi bolalarning har tomonlama rivojlanishi uchun zarur shart-sharoitlar yaratish, ta’lim jarayonini ilg‘or xorijiy tajribalar asosida innovatsion texnologiyalar yordamida tashkil etish asosiy maqsadlardan biri sifatida belgilangan. Shu bilan birga, o‘yinga asoslangan ta’limni joriy etish, bolalarda mustaqil fikrlash va ijodkorlik ko‘nikmalarini shakllantirish hamda maktabga tayyorlov tizimini umumiy o‘rta ta’lim bilan integratsiya qilish masalalari alohida e’tibor markazida bo‘lgan. Farmonda “Yangi avlod” maktabgacha ta’lim tashkilotlarini tashkil etish orqali innovatsion ta’lim muhitini yaratish, pedagog kadrlar salohiyatini oshirish hamda nodavlat sektorni qo‘llab-quvvatlash orqali ta’lim qamrovini kengaytirish mexanizmlari ham belgilangan [5]

Umuman olganda, mazkur me’yoriy-huquqiy hujjatlar maktabgacha ta’lim tizimida samarali boshqaruvni yo’lga qo’yish va ta’lim muhitini sifat jihatidan yaxshilashning mustahkam huquqiy asosini yaratadi.

Ta’lim muhitini yaxshilashda innovatsion pedagogik texnologiyalarni joriy etish, rivojlantiruvchi muhit yaratish, pedagog kadrlar malakasini oshirish, ota-onalar bilan hamkorlikni kuchaytirish va raqamli boshqaruv tizimlarini joriy etish kabi yo‘nalishlar muhim hisoblanadi.

XULOSA

Maktabgacha ta’lim tashkilotlarida ta’lim muhitini yaxshilash samarali boshqaruvga bevosita bog‘liq. Me’yoriy-huquqiy hujjatlar asosida boshqaruv tizimini takomillashtirish, innovatsion yondashuvlarni joriy etish va pedagogik jarayonni modernizatsiya qilish orqali ta’lim sifati oshadi. Shu bois, zamonaviy boshqaruv mexanizmlarini amaliyotga tatbiq etish muhim ilmiy va amaliy ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar:

“Yosh tadqiqotchilar va talabalar ilmiy faoliyatida innovatsiya, integratsiya va zamonaviy ta’lim muammolari: nazariya va amaliyot” mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy anjuman materiallari to’plami. I son (2026-yil, 1-aprel)

1. O‘zbekiston Respublikasining 16.12.2019 yildagi “Maktabgacha ta’lim va tarbiya to‘g‘risida”gi O‘RQ-595-son Qonuni // <https://lex.uz/uz/docs/-4646907> [Murojaat qilingan sana:29.03.2026]
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 08.05.2019 yildagi “O‘zbekiston Respublikasi maktabgacha ta’lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”gi PQ-4312-son qarori // <https://lex.uz/uz/docs/-4327235> [Murojaat qilingan sana:29.03.2026]
3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 26.05.2023 yildagi “Maktabgacha va maktab ta’limi vazirligi hamda uning tizimidagi tashkilotlar faoliyatini samarali tashkil etish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PF-79-son Farmoni // <https://lex.uz/docs/-6476175> Murojaat qilingan sana:29.03.2026]
4. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 30.09.2024 yildagi “Maktabgacha ta’lim sifati va samaradorligini yanada oshirish bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi PF-152-son Farmoni // <https://lex.uz/uz/docs/-7128182> [Murojaat qilingan sana: 29.03.2026]
5. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 05.02.2026 yildagi “Maktabgacha ta’lim va tarbiya tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PF-19-son Farmoni // <https://lex.uz/docs/-8037353> [Murojaat qilingan sana:29.03.2026]